

Beslut om stärkt skydd, utökning och ny skötselplan för naturreservatet Änghults björkhage i Uppvidinge kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Kronobergs län utökar naturreservatet Änghults björkhage på så sätt att gränsen för naturreservatet nu ska vara den gräns som anges i bifogad karta (bilaga 1).

Länsstyrelsen upphäver beslutet om naturreservatet Änghults björkhage daterat den 7 juli 1971 med ärendenummer 11.131-19-71 (bilaga 3) i den del som avser föreskrifterna.

För att uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet.

Länsstyrelsen fastställer bifogad skötselplan (bilaga 2) för reservatets långsiktiga vård.

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är enligt Länsstyrelsens beslut daterat den 30 november 1995 med ärendenummer 231-5700-95 (bilaga 4):

att bevara ett lövskogsområde som har biologiska värden och är av betydelse för miljön i Klavreströms samhälle. Allmänhetens möjligheter att vistas inom området skall bibehållas.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, lera, jord, torv eller annan jordart

2. borra, spränga, schakta, gräva, dämna, dika, dikesrensa, fylla ut, tippa, anordna upplag eller utföra annan liknande åtgärd på land eller i vatten
Undantag:
Tillfälligt upplag i samband med skötselåtgärder får ske.
3. anlägga väg, parkeringsplats eller vändplats
4. uppföra byggnad, ledning, mast, kraftverk, brygga eller annan anläggning
5. avverka, gallra, beskära, röja, så, plantera träd eller buskar eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller skada enskilda träd eller buskar
6. skada, ta bort eller upparbeta dött träd, vindfälle eller döda grenar
7. sprida bekämpningsmedel, gödsel, kalk eller annat jordförbättringsmedel
8. ändra växt- och djurlivets sammansättning genom att föra in, så eller plantera ut arter på land eller i vatten
9. utfodra vilt, sätta upp saltsten för vilt eller anlägga åtel

Följande åtgärder är förbjudna att vidta utan Länsstyrelsens tillstånd:

10. bedriva tävlings-, övnings- eller lägerverksamhet
11. sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel, konstföremål eller liknande

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla att följande åtgärder vidtas inom reservatet

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla:

1. utmärkning av reservatsgräns
2. att skötsel utförs som behövs för att bevara och utveckla naturvärdena:
 - a. slåtter och betesdrift om inte fastighetsägaren själv utför detta, eller anlitar annan brukare,
 - b. restaurering och skötsel av skog inbegripande röjning, gallring, sådd/plantering av naturligt förekommande träd och buskar samt frihuggning av träd,
 - c. tillskapande och utplacering av död ved (inklusive död ved från områden utanför reservatet), hamling, veteranisering, flytt av vindfällan,

- d. bekämpning av invasiva, främmande eller inhemska expansiva arter som hotar naturvärden, till exempel örnbräken
 - e. uppsättning av fågel-, fladdermus- och insektsholkar eller boplattformar
 - f. utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter,
 - g. skapande av jordblottor för att gynna växt- och djurliv,
3. att anordningar för allmänheten i form av informationsplats, strövstig, rastplats och vindskydd iordningsställs
 4. vetenskaplig undersökning med tillstånd från Länsstyrelsen
 5. tillfälliga upplag i samband med skötselåtgärder
 6. brukningsväg eller tillfälligt körstråk används i den utsträckning som behövs för att utföra skötselåtgärder enligt skötselplan.

Länsstyrelsen ansvarar för att skötselåtgärder utförs enligt ovan och i fastställd skötselplan.

C. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom området

Utöver förbud och föreskrifter i annan lagstiftning är det förbjudet att:

1. skada naturföremål eller ytbildning, till exempel genom att gräva, borra, måla eller mejsla
2. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar
3. plocka, skada eller gräva upp örter, svampar, mossor, lavar eller andra växter annat än plockning av enstaka exemplar av icke-fridlysta arter. Bär och matsvamp får plockas för husbehov
4. samla in insekter, snäckor, maskar eller andra ryggradslösa djur annat än enstaka exemplar av icke-fridlysta arter
5. framföra eller parkera motordrivet fordon eller släpvagn annat än på anvisad väg och anvisad iordningställd parkeringsplats
6. parkera eller ställa upp husvagn, husbil eller liknande mellan kl. 00.00 och 05.00
7. tälta utanför anvisad tältplats
8. elda utanför anvisad eldningsplats.
9. störa eller skada djurlivet till exempel genom närgången uppträdande vid bo- eller lekplats.

Följande åtgärder är förbjudna att vidta utan Länsstyrelsens tillstånd:

10. vetenskaplig undersökning
11. sätta upp tavla, skylt, affisch, snitsel, konstföremål eller liknande
12. bedriva tävlings-, övnings eller lägerverksamhet

Föreskrifterna hindrar inte:

- förvaltaren eller den som arbetar på förvaltarens uppdrag att utföra de åtgärder som framgår av ovan angivna B-föreskrifter som behövs för reservatets vård eller uppföljning av bevarandestatus.
- akuta reparationsåtgärder på ledning. Träd som fallit eller grenar som kapats vid åtgärder ska inte tas bort från utan flyttas inom naturreservatet.
- normalt underhåll av ledning och ledningsgata samt borttagande eller ersättning av ledning.
- normalt underhåll av vägar och stigar. Träd som fallit eller grenar som kapats vid underhåll får flyttas inom naturreservatet.

Föreskrifterna under C gäller omedelbart, även om de överklagas.

Med Länsstyrelsens tillstånd enligt föreskrifterna ovan avses inte en dispensprövning utan endast att Länsstyrelsen i skriftlig form kan ge sitt tillstånd till en åtgärd efter att denna beskrivits på lämpligt sätt.

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bland andra miljöbalken, jaktlagstiftning, terrängkörningslagen och kulturmiljölagen.

Skälen för beslutet

Skälen för beslutet är områdets prioriterade bevarandevärden, naturtypen näringsfattig ekskog (9190) samt värden för tätortsnära friluftsliv.

Området behöver skyddas mot avverkning och andra åtgärder som kan skada naturvärdena. Skogen är i behov av naturvårdsåtgärder då naturvärdena i nuläget hotas av att vidkroniga lövträd trängs av unga uppväxande träd och av att skogen riskerar att bli tätare och mindre variationsrik. Detta behöver motverkas genom bete eller naturvårdande skötsel. Skötselåtgärder möjliggörs i och med att beslut om utökning av naturreservatet samt skötselplan för detsamma fattas.

Redogörelse för ärendet

Den 8 maj 1947 beslutade Länsstyrelsen om fridlysning av ett nio hektar stort björkskogsområde på platsen. Den 7 juli 1971 beslutade Länsstyrelsen att upphäva fridlysningen och att förklara ungefär 3 hektar av området som naturreservat. Den 30 november 1995 beslutade Länsstyrelsen om nytt syfte, skötselplan och förvaltare för reservatet.

Ärendets beredning

I april 2024 påbörjade Länsstyrelsen arbetet med stärkt skydd, utökning och ny skötselplan för reservatet. Länsstyrelsen har under 2024 tecknat intrångsavtal om ekonomisk ersättning med berörd fastighetsägare.

Förslaget till beslut och skötselplan skickades den 3 september 2024 till sakägare som förelades att komma in med eventuella erinringar. Myndigheter, ideella föreningar med flera har samtidigt lämnats tillfälle att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Skogsstyrelsen ser positivt på att naturvärdena i området skyddas långsiktigt enligt presenterat underlag och tillstyrker förslaget till stärkt skydd och utökning av naturreservatet.

Trafikverket anser att de åtgärder som ingår i det ordinarie underhållet av befintliga vägar behöver kunna genomföras obehindrat även fortsatt.

Uppvidinge kommun framför att förslaget till beslut på ett bra sätt beskriver områdets naturvärden och hur de kan bevaras och utvecklas. Kommunen undrar hur Länsstyrelsen resonerar när det gäller att inrätta nya och utöka befintliga naturreservat när anslagen för förvaltning av skyddade områden är låga. När det gäller skötselåtgärder i området framför kommunen att friluftsanordningar behöver prioriteras upp, till förmån för naturvårdsåtgärder. Kommunen påtalar också vikten av samverkan med Länsstyrelsen när det gäller anläggande och förvaltning av friluftsanordningar eftersom kommunen har många sådana anordningar i och utanför naturreservatet. Kommunen framför också att det visserligen framgår av skötselplanen att det i gräns mot tomter, vägar och stigar inte ska finnas hängande eller döda träd som kan utgöra fara, men att detta behöver definieras, till

exempel genom att ange en trädlängd (30 meter) som respektavstånd. Slutligen skriver kommunen att det finns vatten- och avloppsledningar i området och att behöver finnas möjlighet att underhålla, ersätta, komplettera och reparera dessa.

Uppvidinge Fågelklubb ser mycket positivt på de åtgärder som ska ske, då området under många år inte varit speciellt inbjudande till besök. Igenväxning och svårt att ta sig fram har gjort att man undvikit reservatet. För att ytterligare förbättra möjligheterna för djurlivet föreslår vi till exempel uppsättning av småfågelholkar. Då kattuggla då och då hörs i området skulle också uppsättning av uggleholar underlätta för denna art. En annan artgrupp som tillhör området är fladdermöss. Uppsättning av holkar anpassade till denna art skulle göra mångfalden av arter ännu större. Genom att sätta upp insekthotell kan man dessutom öka mängden insekter, som är en viktig födokälla för många fågelarter. För att ytterligare väcka intresset bland allmänheten föreslår vi att en informationsskylt, som beskriver ett urval av områdets fåglar, sätts upp. Lämplig placering är vid parkeringsplatsen.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Föreskrifterna hindrar inte ordinarie underhåll av befintliga vägar, vilket framgår på sidan fyra ovan. Av samma stycke framgår att föreskrifterna inte heller hindrar normalt underhåll av ledning och ledningsgata samt borttagande, ersättning eller akuta reparationsåtgärder av ledning.

Hängande träd som kan utgöra fara i gräns mot tomter, vägar och stigar ska enligt skötselplanen inte finnas i området. Det gäller hela trädets längd (upp till 30 meter eller mer) om det riskerar att falla olämpligt.

Länsstyrelsen bildar, utökar och förvaltar naturreservat enligt Regeringens instruktioner och budget. För tillfället anslås mer medel för bildande än för skötsel av naturreservat. Länsstyrelsen har inte själva möjlighet att omdisponera medel mellan dessa två poster.

Att friluftslivet är lägre prioriterat än naturvårdande skötsel har dels sin grund i att naturvårdsåtgärder inte tidigare genomförts i området och därför behöver komma till stånd för att inte området naturvärden ska försämrats utan istället utvecklas, dels för att området kring naturreservatet har flera anläggningar för friluftslivet som medför att situationen ändå är ganska gynnsam

för besökare i stort. Länsstyrelsen ser gärna att anläggningar för allmänheten utvecklas ytterligare, också i naturreservatet. Skrivningarna om friluftsliv i skötselplanen är därför också ett sätt att möjliggöra framtida utveckling av området på denna punkt, inta minst ifall andra aktörer, till exempel kommunen, vill utöka befintliga vandringsleder eller anlägga rastplatser eller typer andra anläggningar som nämns i skötselplanen.

Länsstyrelsens bedömning

Många växter och djur som naturligt förekommer i det svenska skogslandskapet är idag hotade. Flera av dem är beroende av gamla och grova träd eller multnande ved; företeelser som är ovanliga i den brukade skogen. Att på vissa platser skydda skogsområden från avverkning och att utföra skötsel för naturvårdsändamål förbättrar förutsättningarna för att hotade arter ska kunna finnas kvar och utveckla livskraftiga bestånd. Riksdagen har därför i miljömålet "Levande skogar" beslutat att mer skog ska skyddas som bland annat naturreservat parallellt med frivilliga avsättningar som markägarna själva gör.

Beslutet om stärkt skydd i delar av naturreservatet där skogsbruk tidigare varit tillåtet samt beslut om ny skötselplan (bilaga 2) innebär bättre förutsättningar att bedriva naturvårdande skötsel och därmed att bevara och utveckla områdets naturvärden. Det innebär att reservatet bibehåller ett minst lika starkt skydd för biologisk mångfald, naturmiljö samt friluftsentressen. Länsstyrelsen anser därför att det föreligger synnerliga skäl att upphäva beslutet om naturreservat från 7 juli 1971 avseende de delar som anges i detta beslut.

Den nordöstra delen av området har i länets naturvårdsprogram erhållit klass 2 i en tregradig skala, där klass 1 innebär det högsta värdet. Variationen av trädslag och det strandnära läget ger goda förutsättning för ett rikt fågelliv i området.

Det befintliga naturreservatet och utökningsområdet är en sammanhängande tätortsnära ädellövskog. Genom att stärka skyddet i reservatet förbättras förutsättningarna att långsiktigt bevara ett rikt växt- och djurliv i området. Att utöka befintliga naturreservat är viktiga åtgärder eftersom större skyddade områden har bättre förutsättningar för att långsiktigt bevara stora naturvärden. I det aktuella området kommer befintliga naturvärden

att gynnas och nya naturvärden att skapas genom aktiva skötselåtgärder.

Länsstyrelsen bedömer att föreslagna föreskrifter är nödvändiga för att skydda de naturvärden som finns i reservatet.

Bevarandet av naturvärdena går inte att förena med skogsbruk eller exploatering och ett långsiktigt skydd garanteras genom föreliggande beslut. Utan ett beslut om stärkt skydd i naturreservatet riskerar de höga naturvärdena gå förlorade genom avverkning eller igenväxning. Förutsättningarna att bevara områdets biologiska mångfald och livsmiljöer bedöms som goda om bevarandemålen uppfylls, i enlighet med fastställd skötselplan.

Beslutet följer Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, att reservatsföreskrifternas utformning innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och det intrång detta innebär för enskilds rätt att använda mark och vatten. Utökningen är förenlig med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I enlighet med vad som sägs i 4 § andra stycket förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bestämmelser om skydd för naturen finns i 7 kap. miljöbalken (MB) och förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (FO).

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller

livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB skall i ett beslut om att bilda naturreservat anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet (inskränkning i pågående markanvändning). Enligt 7 kap. 5 § MB får Länsstyrelsen meddela beslut om ytterligare inskränkningar i ett naturreservat om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat får Länsstyrelsen enligt 7 kap. 6 § MB förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att vissa för skyddet nödvändiga åtgärder utförs inom reservatet.

Enligt 7 kap. 7 § MB får länsstyrelsen helt eller delvis upphäva tidigare beslut om naturreservat med föreskrifter som har meddelats enligt 7 kap. 4-6 §§, om det finns synnerliga skäl.

Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett naturreservat och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av Länsstyrelsen enligt 7 kap. 30 § MB och 22 § förordningen om områdesskydd (FO), om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Länsstyrelsen ska enligt 3 § FO fastställa en skötselplan för reservatet. Planen anger de långsiktiga målen för skötseln av området och föreskriver vilka åtgärder som ska vidtas för att nå dessa mål.

Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt 7 kap. MB ska enligt 25 § hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i detta kapitel får därför inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Uppgifter om naturreservatet

Tabell 1. Administrativa data.

Naturreservatets namn	Änghults björkhage
NVR-id	2002562
Län	Kronoberg
Kommun	Uppvidinge
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket, men kan komma att föreslås i framtiden.
Socken	Nottebäck
Lägesbeskrivning	I den norra delen av Klavreströms samhälle
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets ostdel
Huvudsaklig objektkategori	Ä, Ädellövskog
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde
Fastigheter och ägarkategori	Klavreda 3:30 Privat
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Officialservitut 07-NOT-686 Väg Officialservitut 07-NOT-311 Väg
Sakägare	Enligt bilaga 5
Areal	Totalareal: 6,9 hektar, varav 6,9 hektar landareal enligt Nationell Marktäckedata.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Beskrivning av området

Det befintliga naturreservatet har ett trädskikt dominerat av ek med en undervegetation av hassel. Lönn, asp, sälg och björk förekommer också relativt frekvent, tillsammans med sparsamma förekomster av andra lövträdslag. I utökningsområdet dominerar ek tillsammans med lönn. Asp och sälg förekommer också frekvent. Solexponerade sälgar står i gränsen mot bebyggelse och vägar. Längst i sydväst finns ett alkärr där en mindre bäck snirklar sig fram. Hela området är grönstenspåverkat sett till trädskiktet. I utökningsområdets västra del är markkemin tydligt rikare, vilket avspeglas i ett örtrikt fältskikt. I utökningsområdets östra del dominerar blåbärsris under större ekar.

Just nordväst om det befintliga reservatet finns en kommunal badplats med omklädningsrum, dass, bryggor och sophämtning. Söder om badplatsen, i utökningsområdet, finns en parkeringsplats avsedd för badgäster som även kan användas av naturreservatets besökare. Drygt 100 meter väster om badplatsen finns en hundbadplats. 100 meter söder om hundbadplatsen finns ett vandrарhem med kanotuthyrning. Sammantaget är friluftslivet i området omfattande och etablerat med såväl lokala besökare från

det omgivande samhället som mer långväga gäster via vildmarksleden och vandrarhemmet.

Bete och slätter har under historisk tid förekommit inom området, men upphört sedan länge. Av kartor från år 1689, 1709 och 1728 framgår att området så vitt känt länge varit bevuxet med ek, varit blockigt och nyttjats för betes och slätter.

Kungörelse

Länsstyrelsen kungör detta beslut i vår författningssamling. Vi för också in kungörelse om beslutet i ortstidning i enlighet med 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. I detta fall för vi in kungörelsen i tidningen Smålandsposten. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen är införd i tidningen. Beslutet i sin helhet finns tillgängligt på Länsstyrelsen, Kungsgatan 8, Växjö.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Malin Almqvist med naturskyddshandläggare Love Eriksen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Maria Levin, enhetschef Maria Unell, naturvårdsförvaltare Robert Simonsson och miljöjurist Henrik Skanert medverkat.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om bildande av naturreservatet Änghults björkhage den 7 juli 1971 med ärendenummer 11.131-19-71
4. Beslut om nytt syfte, skötselplan och förvaltare den 30 november 1995 med ärendenummer 231-5700-95
5. Sakägareförteckning och sändlista
6. Överklagandehänvisning

Karta till beslut för
naturreseptatet Änghults
björkhage i Uppvidinge
kommun

